

עטרת שרוב

עלון שבועי שיע"י מוסדות קאמרגא בארה"ק – בנושאים כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
רח' ארזי הבירה 48 ירושלים

פרשת ראה

בס"ד, עט"ק פרשת ראה
כ"ט אב תשפ"ב – שנה י"ג גליון תרכ"ד

זמני הדלקת הנרות ומוצ"ש

ירושלים	6:35	7:47	8:27
בני ברק	6:50	7:49	8:24
ניו יורק	7:29	8:46	8:58
מונטריאל	7:37	8:53	9:05

נא לשמור על קדושת הגליון

עטרת ראשנו

דברי תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

וְהָיָה כִּי יִבְיֹאֵף הוֹי"ה אֱלֹהֶיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה בָּא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ וְנִתְתָּה אֶת הַבְּרָכָה עַל הַר גְּרִזִים וְאֵת הַקְּלָלָה עַל הַר עֵיבָל׃
הֲלֹא הִמָּה בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן אַחֲרֵי דָרֶךְ מִבּוֹא הַשָּׁמֶשׁ בְּאֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי הִישָׁב בְּעָרְבָה מוֹל הַגְּלָגָל אֲצֵל אֲלוֹנֵי מִרְהָ: (יא כט-ל).

העולם.

מחשבה דיבור מעשה

וממשיך התורה לומר על הר עיבל:
עיבל עולה הוי"ה אהי"ה
אדנ"י בחינת 'מחשבה דיבור מעשה',
לרמוז שצריך לתקן גם מה שפגם בשלשה
דברים האלו.

איך יכול האדם לשמור שלא יפגם במחשבה דיבור ומעשה

ואומר התורה איך יכול האדם לשמור
שלא יפגם במחשבה דיבור
ומעשה, על ידי 'הלא המה בעבר
הירדן' וגו' שמפרט התורה ז' סימנים
איפה הוא המקום של הר עיבל והר
גרזים, לרמוז לז' מידות 'חסד גבורה
תפארת נצח הוד יסוד מלכות', בחינת
שבעת ימי הבנין, שצריך האדם לתקן
ולשמור שלא יפגם חס ושלום באחד
מהמדות הללו, ועל ידי זה יהיה
המחשבה דיבור ומעשה בתכלית
השלימות בלי שום פסול ופגם.

בחודש הרחמים והסליחות זמן המסוגל לקבלת התשובה

ובפרט עכשיו שאנו נמצאים בחודש
הרחמים והסליחות, שהוא זמן
המסוגל לקבלת התשובה, לכן עכשיו
הוא הזמן שכל אחד יראה לתקן את כל
מה שעיוות במחשבה דיבור ומעשה.

רעוא דרעיון תשס"ה לפ"ק

הוי"ה ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, על הר גרזים'
גרזים עולה י פעמים שם הוי"ה, לרמוז
לתיקון כל הקומה שלימה על ידי
שימוש כל הד' מילויים הנ"ל.

בקיום עטרת הדברות משלים כל הקומה שלימה

וגם מרמוז לעשרה מאמרות שנבראו
העולם, ולעשרת הדברות שעל ידי
קיומו הוא משלים כל הקומה שלימה.

הקללה מרמוז לשם הדעת

ועל ידי זה הוא יכול גם כן לתקן זאת
הקללה היינו כי הקללה עולה י'
פעמים שם הדעת אהו"ה היוצא מראשי
תיבות א'ת ה'שמים ו'את ה'ארץ, כי
מבואר בגמרא בסוטה (ג ע"א) אין אדם
עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח
שמות.

כשעובר עבירה פוגם בדעת

היינו שעל ידי שאדם עובר עבירה הוא
פוגם בשם הדעת אהו"ה ולכן הוא
צריך לתקנם.

שורש כל החטאים הוא חטא עץ הדעת

וגם צריך לתקן עד שורש כל החטאים
שהוא חטא עץ הדעת, שנפגמה שם
אהו"ה שהוא עולה טו"ב כמו שכתוב
שם 'ותרא האשה כי טוב העץ למאכל'
(בראשית ג ו), ועל ידי זה נפגם כל
הבריאה כולה שכתוב בה 'כי טוב, ולכן
על ידי תיקון שם הדעת ממילא יתוקן גם

למה נאמר 'ברכה וקללה' יחד

הנראה לפרש בהקדים לפרש מה שכתוב
בתחילת הפרשה, 'ראה אנכי
נתן לפניכם היום ברכה וקללה' וצריך
להבין למה נאמר 'ברכה וקללה' יחד,
שלא היה צריך לומר אלא את הברכה
וגו' והקללה וגו' כמו שאמר אחר כך, כמו
שהעירו כבר המפרשים.

על ידי כח התשובה נהפך הקללה לברכה

אלא שהתורה מלמד אותנו, שכל אחד
על ידי כח הברכה הוא יכול לתקן
את הקללה ולהפכו לברכה, אף על פי
שעיוות במעשיו, כי על ידי כח התשובה
שהקב"ה נתן לבני ישראל, הוא יכול
לתקן את כל מה שפגם, ועל ידי זה נהפך
הקללה לברכה.

לעשות מקום להשראת השכינה

וזה אומר כאן התורה 'זיהיה כי יביאך
הוי"ה אלהיך אל הארץ' היינו
'הארץ' היא השכינה הנקראת ארץ, ובא
לומר שאם אחד רוצה לעשות מקום
להשראת השכינה, וזהו 'אשר אתה בא
שמה לרשתה', וכמו שאומרים (פייט ידיר
נפש) 'תאיר ארץ מכבודך', וכמו שאמר
דוד המלך ע"ה 'עד אמצא מקום להו"ה'
משכנות לאביר יעקב' (תהלים קלב ה).

לתקן כל הקומה שלימה

הוא על ידי ונתתה את הברכה' כי
הברכה עולה הד' מילויים של שם

עטרת חכמים

עיונים וביאורים מרבתינו ז"ע

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה (יא כז)

הנה יש מעם רביעי על אות א' של ראה, שהוא מרמז על ד' אתון של אנכי, שהם נרמזים על ברכה וקללה, שעל ידי הבחירה הטובה יכול להיות ברכה, וחי' להיות קללה. כי באנכי של העשרת הדברות תקוקים ד' מצות א' פריה ורביה, נ' מילה, כ' גיד הנשה, ו' החודש.

כי פריה ורביה מצאנו בש"ס (ברכות ה.) במערבא כד נסיב אינש איתתא, הוי אמרין ליה מצ"א או מוצ"א, 'מצא אשה מצא טוב' (משלי יח כב), או 'מוצא אני מר ממות את האשה' (קהלת ז כו). ולכאורה מהו דוקא במערבא הוה שואלים כוה. גם דשאלו להאינש, ולכאורה למה שואלין אותו בדבר העתיד להיות, וכי נביא הוא אם האשה אשר נושא כשרה וטובה, או אשה רעה מרה ממות, ובאמת הוא דקדוק עצום לפענ"ד.

וליישב נראה בהקדמה לפרש ברכת האשה שעשני כרצונו, ואמרתו לפרש, כי אמרו במסכת סוטה (ב.) כי ריש לקיש כד הוה למד מסכת סוטה אמר, אין מזווגין לו לאדם אשה אלא על פי מעשיו, שנאמר (תהלים קכה ג.) 'לא ינוח שבט הרשע גל גורל הצדיקים'. לכאורה מפני מה אמר זאת דוקא ריש לקיש ולא אחר. אלא מפני שאצלו היה הענין הוה, כי זכה לזווגו כפי מעשיו הקדושים, כההוא מעשה (כ"מ פד): שריש לקיש היה גולג, והיה רץ לרבי יוחנן בעת שרחץ, אמר לו רבי יוחנן שיעשה תשובה ויתן לו אחותו לאשה שיפה ממנו, הרי אנו רואין דעל ידי דעשה תשובה, זכה לקח לאשה אחותו של רבי יוחנן. לפיכך דוקא הוא אמר אין מזווגין לו לאדם אשה אלא עפ"י מעשיו, שאלמלא לא עשה תשובה לא היה נושא אחותו של רבי יוחנן.

וזה דוקא במערבא, ששם הבירור, ודוקא שם יוכל לבחור טוב רע, כי אורא דארץ ישראל מחכים (ב"ב קנח:). כי שם יכולין להתקדש בדברי הארציות והגופניות יותר מכל העולם. כמו שאמר מרן הבעש"ט על מה שאמרו חז"ל (פנהרין פז.) 'ארץ ישראל הארציות של ישראל, גבוה מכל הארצות' מכל הארציות. כי עם ישראל הקדוש על ידי תורתם יכולין לקדש הארציות שלהם לקדושה. יותר מכל הארצות, כי הגוים אין להם דעת לקדש הארציות.

וזה שאמרו חכמינו ז"ל (ברכות סג.) איזוהי פרשה קמנה שכל גופי תורה תלוין בה 'בכל דרכיך דעה' (משלי ג ו.). היינו ד'בכל' הגשמיים וגופניות, 'דעה' יכנס בהם דעת להמשיך הדעת על החומר. וזה 'חבת ירושלים' חב"ת, ר"ת ח'כמות ב'חוץ ת'רנה (משלי א כ), אפילו בדברים חיצוניים מרננת החכמה, אפילו הדברים הבהמיים בירושלים מרננים.

וזה דשאלו דוקא במערבא, דשם יכולים לבחור דרך התורה והטוב, כי אורא דארץ ישראל מחכים, וגם שם יכולין ח"ו לקלקל יותר מכל העולם, כדברי רש"י בכתוב (ויקרא יג ג.) 'כמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה' פירש"י ז"ל שהיו מנוולים יותר ויותר בחקותיהם ותועבותיהם. לפיכך דוקא במערבא היו שואלים, וגם דוקא אותו היו שואלים, כי הבחירה בידו להיות צדיק, וממילא לזכות לזווג כשר, מפני 'כי לא ינוח שבט הרשע' (תהלים קכה ג.), ואם ח"ו אינו צדיק אינו זוכה רק לזווג רע ח"ו. לכן היו שואלים אותו מצ"א או מוצ"א, כי הכל תלוי בבחירתו. וזה שפיר האשה מברכת שעשני כרצונו, כמו הרצון של הבעל, וכפי בחירתו של הבעל כך הקב"ה בוראה. וזה מרמז א' של אנכי על פריה ורביה שיוכל להיות בזה ברכה וקללה כהנ"ל.

פרי חיים' דף קפ מרבינו חיים יעקב מקאמרנא

עטרת רז

רזי תורה מרבתינו ז"ע

ואכלת לפני הוי"ה אלהיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם מעשר דגנך תירשך ויצהרך ובכרת בקרך ויצאנך למען תלמד ליראה את הוי"ה אלהיך כל הימים (יד כב)

ר"ל אכילה הוא בחינת יחוד, כדאיתא בע"ח (שער הארת המוחין פ"ה) אמרו רז"ל (כתובות סד:) אוכלת עמו מליל שבת לליל שבת, מה אוכלת וכו'. וכן מוכנה התורה ג"כ בלשון אכילה 'אכלו רעים' (שה"ש ה א). וכן 'אכלה ומחתה פיה' וגו' (משלי ל ב) ע"ש.

לזה אמר הכתוב אחר 'עשר תעשר את כל תבואות זרעך' כנ"ל, ואכלת שתתיחד, לפני ה' אלהיך שהוא בחינת מלכות שמים, כדאיתא בע"ח (שער היוונים פ"ג) יש חילוק כשאומר מלפניך, או לפניך, כי בינה נקראת מלפני ה', שהוא יותר פנימי מן הוי"ה ב"ה, אבל המלכות נקראת לפני ה', שהוא לפניו של הת"ת ית"ש ע"ש.

לזה אמר הכתוב כאן ואכלת שתתיחד לפני ה' אלהיך שהוא מלכות במקום שהוא ת"ת, שהוא שם הוי"ה ב"ה העולה מקו"ם, כוה יפ"י הפ"ה ופ"ו הפ"ה, וזהו ואכלת לפני ה' אלהיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם ששם תהיה מקום היחוד כנודע והבן.

מעשר דגנך תירשך ויצהרך ובכרת בקרך ויצאנך ר"ל מעשר של מספר ששה תיבות אלו דגנך תירשך ויצהרך ובכרת בקרך ויצאנך עולה המעשר שלהם רמ"ה וחצי, וכפי שכתבתי נראה שמיירי כאן מהעלאת מ"ג רעותן דלכא, מזה גורמים יחודים קדושים למעלה.

ואיתא בע"ח (שער מ"ג ומ"ד פ"א) שאות א' הוא בחינת מ"ג ומ"ד, היינו ו' דלעילא הוא הורדת מ"ד עד ההוא פריסה, וי' דלתתא הוא העלאת מ"ג לעילא ג"כ עד ההוא אות ו' שכאמצע, שהוא חד פריסה דאתפרס, והברדיל בין מ"ג עלאין לבין מ"ג תתאין ע"ש. נמצא שהמעשר הנ"ל של דגנך תירשך וגו' עולה רמ"ה וחצי, וזהו רק חצי אות א' כוה א, שהוא בחינת העלאת מ"ג מתתא לעילא כנ"ל.

לזה אמר אח"כ שזה המעשר הוא כדי למען תלמד ליראה העולה רמ"ה, ואות א' יותר ששם נתאספו ירדת מ"ד והעלאת מ"ג, ששניהם הם אות א'. וזאת לא אמרתי לך אלא למען תלמד ליראה את ה' אלהיך כל הימים היינו כל השם"ה ימים של השנה שעברו ושבאו, כי המעשר משלים לשנה שיהיה במספר שם"ה ימים, כנ"ל בשם ספר ברית כהונת עולם (מאמר אש"ד פרק בז) ע"ש והבן.

עוד יש לומר. מעשר דגנך וגו' שמיירי מתפלת שחרית, שאז הוא עיקר העלאת מ"ג רעותן דלכם של כל ישראל. וזהו שמחשב התורה הקדושה מעילא לתתא, ר"ל מעשר דגנך הוא כנגד ירדת השפע שהוא באשרי ובא לציון וכו' כנודע (פע"ח שער קריאת ס"ת פ"ג).

תירשך הוא כנגד שמונה עשרה ברכות, וזהו נומריקון של תירשך כת"ר ש"י עולמות, וכן פרושו הוא לשון ירושה, שבר ישראל צריך להתחבר בנ' אבות אברהם יצחק יעקב, שהם כנגד שלשה ברכות ראשונות של ש"ע, ומהם דייקא יורש נקודה הפנימית שלהם, ואח"כ יכול להנות משאר הברכות שמבקש מאת הקב"ה.

וכן יצהרך הוא כנגד ברכת יוצר אור, שהוא ג"כ בסוד 'צוהר תעשה לתיבה' (בראשית ו טו) שהוא תיבת ק"ש, והוא ע"י ברכת ק"ש. ובכרת בקרך ויצאנך הוא הודו וברוך שאמר והללויה שהוא פסוקי דזמרה, ולזה אותיות ובכרת הוא ברכות. למען תלמד הוא כנגד אמירת הקרבנות ופרק איזה מקומן, שהוא לימוד התורה. ליראה את ה' אלהיך הוא פרשת העקידה של יצחק, כנודע מדברי מרן הבית יוסף שאמר, שהיה מודקדק לומר פרשת העקידה כדי לירא את ה' ע"ש. כל הימים הוא כנגד ח"י ברכות של שחרית.

בן בית' ח"י דף קפ מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא

היכל השביעית

לקט הלכות דיני שביעית מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא זי"ע

מצוה תע"ו תע"ז^א להשמיט מלוה בשנת השמיטה, שלא לתבוע חוב שעבר עליו שביעית.

עד שתשקע החמה בערב ראש השנה של שמינית^ה. אם הם שני ימים ראש השנה, אף שהוא יום טוב מן התורה, יומא אריכא^י, מכל מקום כיון שלענין שבת הוא שני ימים בהכרח, כי שבת אינו תלוי בבית דין, הוא הדין לענין שמיטה שייך לשנה שעברה^ז. ואם כתב פרוזבל אינו משמט^ח. שמיטת כספים מן התורה אינו אלא בזמן היובל^ט, ואז משמט אף בחוצה לארץ^י, ומדברי סופרים נוהג בזמן הזה בכל מקום ובכל זמן^{יא}.

~~~~~ אוצר המצוה ~~~~~

ב'עצי עדן' שביעית שם שהאריך בזה. וראה ב'צפנת פענח' (ה'ל' יו"ט פ"א הכ"ב) שהביא שצ"ן דעת רש"י בכמה מקומות (ביצה ה. ד"ה עד המנחה, פסחים מז. ד"ה שני) שאין מונין לקביעת המועדות אלא מיום שני של ר"ח, אך צ"ן שבמנחות (ק). מוכח מרש"י (ד"ה שני) דס"ל דמונין ליום הכפורים מיום ראשון של ר"ה. ובעצי עדן על משניות (ר"ה פ"ד מ"ב) הוכיח כן מלשון ה'תוספתא' (ר"ה פ"ב ה"ז): 'שמעון בן הסגן אומר, אם באו עדים מן המנחה ולמעלה תוקעין היו, אבל אין (מוסיפין) [מוספין] קרבין אלא עד שיקדשו החדש'. כלומר למחרת. ומפרש רבינו דיום ראשון קדוש לתקיעה ויום שני קדוש למוספין. וכן היא דעת ה'צפנת פענח' שם והוכיח כן מתוספתא זו, עיי"ש שהאריך לבאר לפי יסוד זה מקומות מוקשים אחרים.

ז. דברי רבינו כאן יש לבארם עפ"י מה שכתב ב'פני זקן' (שביעית פ"י מ"ב) אהא דנתן 'השוחט את הפרה וחלקה ברי"ה, אם היה החודש מעובר, משמט. ואם לאו אינו משמט'. ופירש הרע"ב: השוחט את הפרה - בשנה שביעית, וחלקה ביום ראשון של שני ימים טובים של ראש השנה, אם היה אלול מעובר נמצא דיום ראשון שנתחלקה היה חול והיה יום אחרון של אלול של שנה השביעית, ושביעית משמטת בסופה דכתיב (דברים טו א) 'מקץ שבע שנים תעשה שמיטה'.

ופירש רבינו: אם היה החודש מעובר, דהיינו שנקבע חשבון המועדות מיום שני, לא אמרינן לענין שביעית יומא אריכא, כמו שאין אמרינן לענין שבת בראשית. אבל חשבו המועדות מיום ראשון אינו משמט אלא בסופה, שנאמר 'מקץ שבע שנים תעשה שמיטה', ושם אומר מקץ שבע שנים במועד, מה שם אחר שבע אף השמטת כספים אחר שבע, וכשתשקע החמה בערב ראש השנה אבד החוב.

ולכאורה כוונתו, דלפי מה שכתב ששני ימים של ר"ה חשיבי יומא אריכא מן התורה, אם כן יש לבאר מהו שאמר המשנה שאם היה החודש של אלול מעובר משמט לפי שהיום הראשון נחשב כיום אחרון מן השנה השביעית, אדרבה שניהם חשובים ביום הראשון של שמינית שאין נוהג בה דין שמיטת כספים. ומבאר רבינו דהא דאמרינן דכיומא אריכא דמיא היינו לענין קדושת ר"ה, אבל לענין אם יום זה מן השנה היוצאת או מן השנה הנכנסת לענין שביעית, תליא בהחלטת ב"ד לענין קביעת המועדות, שאם קבעו לענין מועדות למנות מיום ראשון, נמצא שיום זה מן השנה הבאה ואין השביעית משמטתו, ואם קבעו למנות מיום שני, נמצא שיום ראשון הוא מן השנה שעברה ושביעית משמטתו.

ומוסיף ומבאר דקדושת יום ראשון של ר"ח ושל ר"ה אינה תלויה בב"ד, ומשמגיע יום שלשים של החודש שעבר הרי הוא קדוש [כמבואר להדיא בדבריו ב'שלחן הטהור' שם ועוד], כשם ששבת בראשית אינה תלויה בב"ד, ורק קדושת היום השני תלויה בב"ד.

ח. ראה בגמרא (גיטין לד:) שנינו: הלל התקין פרוזבל מפני תיקון העולם. ע"כ. ובשביעית (פ"י מ"ג) שנינו: פרוזבל אינו משמט. זה אחד מן הדברים שהתקין הלל הזקן כשראה שנמנעו העם מלהלוות זה את זה ועוברין על מה שכתוב בתורה (דברים טו ט) השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל וגו', התקין הלל לפרוזבל. ועוד שם (משנה ד'): זהו גופו של פרוזבל, מוסר אני לכם איש פלוני ופלוני דהיינו שבמקום פלוני, שכל חוב שיש לי שאגבנו כל זמן שארצה. והדיינים חותמין למטה או העדים. ע"כ.

וראה בגמרא (גיטין לו.) פריך: 'ומי איכא מידי דמדאורייתא משמטא שביעית, והתקין הלל דלא משמטא. אמר אבבי בשביעית בזמן הזה ורבי היא, דתניא, רבי אומר וזה דבר השמיטה שמוט, בשתי שמיטות הכתוב מדבר, אחת

מצוה תע"ו. מצות עשה להשמיט מלוה בשנת השמיטה, שנאמר (דברים טו ב) 'שמוט כל בעל משה גד'.

ומצות לא תעשה [תע"ז]. שלא לתבוע חוב שעבר עליו שביעית, שנאמר (שם) 'לא יגש את רעהו ואת אחיו פי קרא שמיטה ליהנה'.

מדיני המצוה. שיאמר המלוה ללוה 'משמט אני לך', ואם אמר לו 'אף על פי כן, יקבל ממנו'. ושביעית משמטת בסופה^י, וגובה חובו כל השנה על ידי בית דין^{יא};

א. מובא ב'אוצר החיים' (דברים צה ע"א). כדאיתא במשנה (שביעית פ"י מ"ח): המחזיר חוב בשביעית, יאמר לו משמט אני. אמר לו, אף על פי כן, יקבל ממנו, שנאמר (דברים טו ב) 'וזה דבר השמטה'. ע"כ.

ג. ראה בגמרא (ערכין כח:): נמצאת אתה אומר, אחד יובל ואחד שביעית משמטין כאחד, אלא שיובל בתחילתו והשמטה בסופה וכו' דכתיב (דברים טו א) 'מקץ שבע שנים תעשה שמיטה'. ע"כ. וברמב"ם (הלכות שמטה ויובל פ"ט ה"ד): אין שביעית משמטת כספים אלא בסופה, שנאמר מקץ שבע שנים תעשה שמיטה וזה דבר השמטה. ושם (דברים טו א) הוא אומר מקץ שבע שנים במועד שנת השמטה בחג הסוכות, מה שם אחר שבע אף השמטת כספים אחר שבע. לפיכך הלוה את חבירו בשביעית עצמה גובה חובו כל השנה, וכשתשקע חמה בליל ראש השנה של מוצאי שביעית אבד החוב. ע"כ.

ד. לשון 'על ידי בית דין' מורה לכאורה שגובה ע"י הפרוזבל שעניינו מסירת החוב לבית דין, ואם לא עשה פרוזבל אינו גובה. וצ"ע, דהא שביעית אינה משמטת אלא בסופה, ורשאי המלוה לגבות חובו עד סמוך לשקיעת החמה של מוצאי שביעית אף בלא פרוזבל. וכן כתב להדיא הרשב"א (שו"ת ח"ב סי' שיד) וז"ל: דהא קיימא לן דשביעית אינה משמטת אלא בסופה, ורגע אחרון של שביעית משמט, וקודם לכן תובע חובו וגובה, וכו' עיי"ש.

ואולי כוונת רבינו לדעת הר"ש (גיטין פ"ד סימן כ), ראה לשונו בהמשך ההערה, דהא דאין שביעית משמטת אלא בסופה קאי אעשה דשמוט כל בעל משה ידו, שעניינו שצריך המלוה לומר ללוה משמט אני אף אם בא להשיב ההלוואה מעצמו, ובעשה זה אינו מחויב אלא מסופה ואילך, אבל לאו דלא יגוש, שענינו שאין המלוה רשאי לתבוע חובו, חייל כבר מתחילת השמיטה. וכונת רבינו לומר דלענין לאו זה מהני פרוזבל שיוכל לגבות מתחילת שביעית. וצ"ע.

זה לשון הר"ש שם: והא דאין כותבין פרוזבל בשביעית אף על פי שאינה משמטת אלא בסופה, נראה לפרש הטעם ע"פ המקראות, מקץ שבע שנים תעשה שמיטה וזה דבר השמטה שמוט כל בעל משה ידו, מפשטיה דקרא ילפינן דאין שביעית משמטת אלא בסופה דכתיב מקץ שבע שנים תעשה שמיטה וזה דבר השמיטה, שאינו אלא בסוף השבע שמוט כל בעל משה ידו, אבל מיד כשהתחלה שנת השמיטה אין בית דין בודקין לגבות שום חוב, וגם המלוה בעצמו אין לו ליגוש הלוה, דכתיב לא יגוש את אחיו ואת רעהו כי קרא שמיטה לה, מיד שנכנסה השמיטה לא יגוש, אבל אם יפרע הלוה מעצמו אין צריך לומר משמט אני, וכמו שאין נזקקין לגבות החוב כך אין נזקקין לכתוב פרוזבל מיד כשנכנסה שביעית. ע"כ.

ה. ראה לשון הרמב"ם שם לעיל. ו. שיטת רבינו ידוע מכמה מקומות מ'זוהר חי' (פרשת פנחס רלא. ר"י ע"א), 'שלחן הטהור' (סימן קח סעיף ט וזר זהב' שם סק"ה), 'עצי עדן' על משניות (שביעית פ"י מ"ב ור"ה פ"ד מ"ד), שבזמן שהיו מקדשין על פי הראיה, אם ראו בית דין לנכון לקבוע ראש חדש ביום ל"א, הווי ימי ל' ו"א קדושים מן התורה. ואם אירע כן בראש השנה, שניהם קדושים מן התורה. וביזוהר חי' הוסיף וביאר ששני הימים הן 'יומא אריכא של אריד, שתרין יומין כלולין שם ביום אחד וכו', וכך הוא הלכה שקבלתי מסוד העיבור וכו', ושניהם אינם אלא יום ארוך אחד וכו', וכל שני ימים ר"ח שניהם קדושים מן התורה, מסור לבית דין לעשות משני ימים יום אחד ר"ח יום ארוך יום אחד לה'. ואם עושין בתשרי או בניסן שני ימים ר"ח, שני ימים קדושים מן התורה'. ואף לענין קביעת המועדים 'הרשות ביד בית דין מן התורה לחשוב אותו ליום אחד ממש ולחשוב יום הכפורים מראשון או משני, כי הם יום אחד ממש'. וראה עוד

עטרת החסידות

מספרי רבותינו הקדושים ז"ע

חודש אלול

רמזי אלול

אלול ר"ת ליפניך אידיני ויכבדו לשמך (תהלים פו ט). **אלול** ר"ת ליבבי וחלקי אלהים ילעולם (תהלים עג כו) **גיב מאאמו"ר** זלה"ה.

'אור עינים' ח"ב ערך אלול

לקבל שבים

עיינ בכוונת אלול (משנת חסידים אלול א, ד) סוד ימי"ן פשוט"ה לקב"ל שבי"ם, שהוא [עולה] לייב פעמים לייב במספר השנה, (לב טהור) במספר אתרו"ג ערב"ה לול"ב הד"ס. וסוד יוד מס יוד נו"ן, דכל קו ימין של אמא לקבל שבים, כטעם 'אשכון את דכ"א אלף כ"ד, ימין פשוטה לקבל שבים, הוי"ה בניקוד סגול צירי, עיי"ש.

'זוהר חי' ח"א פה:

בימים אלו נפתחים י"ג מקורות של י"ג תקונים

איתא בזהר (תרומה קעז): 'בזמנא דמטי תשרי ירחא שביעאה, מבואר כי באלול בארבעים ימי רצון דמשה שהזכיר י"ג מדות מן אל ועד נקה בימים אלו, לכך בימים אלו נפתחים י"ג מקורות של י"ג תקונים דדיקנא דעתיקא דאריך, והם מתגלים ומאירים למטה במקום או"א במקום היקף המוחין שלהם, כי מחוץ לאו"א בוקעין המוחין ומאירין לחוץ ושם מתגלים אלו י"ג ת"ד בראש והארות הדיקנא, 'משכתחי אלן תליסר בעלמא עלאה' בינה, ובה נכלל אבא עלאה דהוא סתים וטמיר וגניו בו, 'ומתפתחי תליסר תרעי דרחמי מקורית ושרשי כל טוב, 'בההוא זמנא (ישעיה נה ו) דרשו יהו"ה בהמצאו כתיב'.

'זוהר חי' ח"ד קט:

י"ג מדות מדעת עליון

וביארנו על חמשה עשר פסוקים, דכתיבין לא' באלף וקריין 'לוי בואי', ומבואר בזהר (ח"ב צו: על הפסוק 'לא יעדה'), דילא' באלף קאי על דעת הנעלם, ולוי בואו על דעת המתפשט, כי צריך להמשיך התפשטות הדעת במדות טובות, עד שידע וירגיש בכל איבריו נועם זיו הדרת גדולת אורו יתברך ופחדו והדרו, ובהרחבות הדעת והשמחה, ואח"כ חוזר תיכף לביטול אין בפני כל בריה נבזה

ונמאס.

וכתיב תמיד 'לא' באלף, עדיין לא השגת כלום, ונפשו נמוכה ושפלה אין ממש. ואם תאמר, כיון שתכלית השגה שלא נדע, למה אייגע נפשי להשיג וללמוד ולעייין בדברי הזוהר ומרן האר"י, ולזה 'לוי בואו קרי, שצריך שיהיה נפשו שבעה מאורו יתברך, ולשמוח בחלקו בפנים מאירות, וללמוד ברזין דאורייתא בלב רחב ושמח, בשמחה ובטוב לבב מרוב כל דביקות נפלא, להיות תמיד בבחינות 'לוי ובבחינות 'לא' עוצם הדעת. וזהו ר"ח 'אלול' (אותיות לא לו), שנפתחו מקורית שלש עשרה מדות, משורש דעת עליון הנעלם.

'נתיב מצותיך' שביל היחוד ב

הצלחת ישראל

ק' ימים בשנה, יש מאה ימים בשנה שבהם עיקר הצלחת ישראל, דהיינו חמישים ימים מפסח עד עצרת, וחמישים ימים מר"ח אלול עד הושענא רבא, שבימים אלו הנשמות פורחות סביב לנן עדן, וכן כמה מרמזו זאת בפסוק ודרור ק"ן לה, ק' רבתי, אשר שתה אפרוחיה. (ר"י בשם מג"ע אופן ק"ז).

'אור עינים' ח"ב ערך ק'

תיקון היסוד

וידע אונן כי לא לו יהיה הזרע (בראשית לח ט), כי הזרע יהיה מדעת עליון ל"א ל"ו, כי אל דעות ולא לו נתכנו עלילות, סוד לו לא, הוא אלול, תיקון של הזרע, ל"א ל"ו יהיה הזרע, והבן מאוד.

'אוצר החיים' ויקרא צא.

מידת יוסף

אלול ר"ת וישאלו איש לירעהו לישלום (שמות יח ז), פירש רש"י ז"ל מי נקרא אי"ש משה שהוא תורה שבכתב. לרעה"ו יתר"ו שהוא תורה שבעל פה שמבנינו יושבים בלשכת הגזית הסנהדרין (סנהדרין קו). לשלוי"ם תורה שבעל פה מסתיימת בשלוי"ם, וזה נקוד על לול"א אתוון אלול, כי רבי עקיבא סוד תורה שבעל פה היה דורש על הקוצים של האותיות והתגיין תלי תלים של הלכות (מנחות כט:), וזה החודש אלול חודש הששי שהיא

מדת יוסף, ואצל יוסף מצאנו במדרש (פתיחתא אסת"ר ז) שתפס החסידות, וזה 'לדוד שמרה נפשי כי חסי"ד אני' (תהלים פו ב).

'בית יעקב' ברכות

תשובת יחיד

ע"פ (ישעיה נה ו) 'דרשו ה' בהמצאו', דקאי על ימי רצון ורחמים, ומקשה הגמ' הלא הקב"ה תמיד מצוי אלא כאן לרבים וכאן ליחיד. דבכל השנה הקב"ה מקבל תשובת רבים ותשובת יחיד גם כן, אבל בימים אלו הוא בנקל לקבלת התשובה, וזה דאמר השלי"ה הקדוש שלכן החודש הנבחר לתשובה הוא אלול מפני שהוא החדש הי"ב והאחרון מהשנה.

ואמרת בס"ד לפרש הכתוב (תהלים לד ז) 'זה עני קרא וה' שמע ומכל צרותי הושיעני', מרמז הכתוב ז"ה מספר י"ב, היינו מרמזו על חדש אלול, חדש י"ב, 'עני קרא וה' שמע', היינו בהחדש הי"ב חדש האחרון מהשנה שאז אפילו 'עני' אפילו יחיד שהיה עד עתה עניי בדע"ת, אם עושה תשובה וקורא להשם יתברך, אז 'וה' שמע' שהקב"ה מקבל התשובה, כי אז 'ימינו פשוטה לקבל שבים', יומכל צרותי' היינו מן העבירות שהם צרות, הושיעני' נעשה ישועה, מעבירות נעשו זכיות.

'בית יעקב' ר"ה

אור התשובה

ויש לומר **אלול** ר"ת וישאלו איש לירעהו לישלום (שמות יח ז) ומסיים הכתוב ויבאו האוהלה'.

וזה הקב"ה נקרא אי"ש כדכתיב (שמות טו ג) 'יה' איש מלחמה' וכו', וזה באלול וישאלו איש לרעהו לשלום, הכלל ישראל קראם הקב"ה 'אח"י' ורע"י (תהלים קכב ח) ונעשה כביכול שלום עם ישראל על ידי התשובה, ויבאו האוהלה לשון 'ביחילו נרו' (איוב כט ג) לשון אור, כי באלול על ידי אור התשובה שקדמה לעולם (בר"ר א ד) נעשה מזה זכיות אורות שנבראים על ידי המצות והזכיות.

'בית יעקב' יומא

המשך אוצר המצוה

פסקו היובלות נוהגת שמיטה מדבריהן. אימתי פסקו היובלות, 'לכל יושביה' (ויקרא כה ז), בזמן שיושבין עליה ולא בזמן שגלו מתוכה. היו עליה והיו מעורבבין שבת יהודה בנימין ושבט בנימין ביהודה, יכול יהא היובל נוהג, תלמוד לומר יושביה, לכל יושביה, נמצאת אומר כיון שגלו שבת ראובן וגד וחצי שבט מנשה בטלו היובלות. ע"כ.

וברש"י (גיטין לו): 'בשביעית בזמן הזה' - והלל כרבי סבירא ליה דאמר שביעית להשמטת מלוה בזמן הזה דרבנן הוא. ואף על גב דהלל בבית שני הוה, סבירא ליה לאביי דבבית שני הואיל ולא היה יובל נוהג לא נהגו שמיטין מדאורייתא. ודאמרין בערכין (לב): מנו יובלות לקדש שמיטין, מדרבנן קאמר. ומצאתי בתלמידי רבינו יצחק הלוי שכתב, במסכת גיטין בירושלמי מנין שאין השמיטה נוהגת אלא בזמן שיובל נוהג, שנאמר יזוה דבר השמיטה שמוט', אחת שמיטת יובל ואחת שמיטת שביעית. אבל בתורת כהנים (בהר פרשתא ב ה"ב) ראייתך, דשביעית נוהג בזמן שאין יובל נוהג. ואומר אני שהוא מחלוקת. ע"כ. וראה ביעשירית האיה' על התורת כהנים שם, מה שהאריך רבינו בדברי רש"י. עיי"ש.

י. ראה **ברמב"ם** (שם ה"ב): אמרו חכמים, בזמן שאתה משמט קרקע אתה משמט כספים בכל מקום, בין בארץ בין בחוצה לארץ, ובזמן שאין שם שמיטת קרקע, אין אתה משמט כספים בשביעית אפילו בארץ. ע"כ.

יא. ראה **ברמב"ם** (שם ה"ג): ומדברי סופרים שתהא שמיטת כספים נוהגת בזמן הזה בכל מקום, ואף על פי שאין היובל נוהג כדי שלא תשתכח תורת שמיטת הכספים מישראל. ע"כ.

שמיטת קרקע ואחת שמיטת כספים, בזמן שאתה משמט קרקע אתה משמט כספים, בזמן שאי אתה משמט קרקע אי אתה משמט כספים, ותקינן רבנן דתשמט זכר לשביעית. ע"כ. ואהא דלרבי שביעית בזמן הזה דרבנן ותקינן רבנן דתשמט פריך בגמרא (שם ע"ב): 'ומי איכא מידי דמדאורייתא לא משמטא שביעית ותקינן רבנן דתשמט', ופירש רש"י: 'ונמצא גזלן על פיהם'.

ומשני: 'אמר אביי שב ואל תעשה הוא'. ופירש רש"י: 'שב ואל תעשה - והלוה הזה שב ובטל ואינו עושה המצוה לפרוע את חובו ולא עקר ליה בידים. וזו היא גוונא מותר לעקור דבר מן התורה, כגון שופר ולולב ודומיהן ביבמות בהאשה רבה (דף צ:), דלא עקירה בידים היא'.

'רבא אמר הפקר ב"ד היה הפקר', ופירש רש"י: 'רבא אמר - לעולם בין לרבנן דפליגי אדרכי ואמרי שביעית להשמטת מלוה בזמן הזה דאורייתא ותקינן הלל דלא תשמט, בין לרבי דאמר לאו דאורייתא ואמור רבנן דתשמט, לא תיקשי דבר, דדבר שבממון אין כאן עקירת דבר מן התורה במקום סיג וגד, דהפקר ב"ד בממון היה הפקר'.

וכתב הרמב"ם (שמיטה ויובל פ"ט ה"ו): 'ואין הפרוזבול מועיל אלא בשמטת כספים בזמן הזה שהיא מדברי סופרים, אבל שמטה של תורה אין הפרוזבול מועיל בה'. ובראב"ד שם השיג עליו: 'אי"א זה אינו מחוור, דאביי הוא דאמר הכי, אבל רבא פליג ואמר הפקר בית דין הפקר, והלכך נוהג בכל זמן'.

ט. ראה **בירושלמי** (גיטין פ"ד ה"ג): 'זוה דבר השמיטה שמוט. רבי אומר שני שמיטין, שמיטה ויובל, בשעה שהיובל נוהג השמיטה נוהגת מדברי תורה,